

Tisková zpráva Státního zdravotního ústavu ke Světovému dni boje proti AIDS 2017

Praha 30.11.2017 Od roku 2002 vzrostl v ČR výskyt infekce HIV u občanů ČR a cizinců s dlouhodobým pobytem (rezidentů) z 50 nově zjištěných případů infekce až na 286 případů v roce 2016, což odpovídá 2,71 případu na 100 000 obyvatel. Za období leden až říjen roku 2017 bylo nově zjištěno 218 případů, což naznačuje, že celkový počet za rok 2017 bude zhruba na úrovni roku 2015 a níže než rok 2016. Jedná se nicméně stále o poměrně vysoký výskyt, za nímž stojí především přenos mezi muži majícími sex s muži, který v roce 2017 představuje 71,1 % nových případů HIV. Podíl heterosexuálně přenesených infekcí činí 22,5 % a 1,8 % nových případů bylo zaznamenáno u injekčních uživatelů drog. Ženy tvoří z celkového počtu letošních nových případů pouze 7,3 %.

Mezi nově infikovanými je **202 mužů a 16 žen**. Průměrný věk nově nakažených byl 35,1 roku, s věkovým rozpětím od 17 do 63 let. Při zjištění HIV infekce bylo 151 (69,3 %) infikovaných v asymptomatickém stadiu, 33 (15,1 %) ve stadiu akutní infekce a pozdní záchyty představuje 9 (4,1 %) nemocných ve stadiu symptomatickém non-AIDS a zejména 25 (11,5 %) s onemocněním AIDS.

Dohromady více než polovina nových případů uvádí obvyklé **bydliště** v Praze (46,3 %) nebo ve Středočeském kraji (9,6 %). Dalšími více zastoupenými kraji jsou Jihomoravský (10,1 %) a Ústecký (8,3 %). Dominující výskyt v Praze odpovídá dlouhodobému vývoji.

Z 218 nových případů HIV infekce v roce 2017 bylo 63 **rezidentů** (28,9 %) pocházejících zejména ze Slovenska (13), Ruska (8), Ukrajiny (8) a Polska (5). Podíl rezidentů se v posledních letech setrvale pohybuje na úrovni 25-30%.

Přenos sexuální cestou je stále hlavní cestou infekce v ČR (93,6 % případů v deseti měsících roku 2017), přitom 155 (71,1 %) nových případů bylo zjištěno u mužů majících sex s muži (z nich 2 byli rovněž injekčními uživateli drog, ale sexuální přenos se u nich jeví jako pravděpodobnější). Vysoký podíl homo/bisexuálního přenosu je dlouhodobě dominantním rysem výskytu HIV infekce v ČR. K heterosexuálnímu přenosu infekce došlo u 22,5 % nových případů, a to 35 mužů a 14 žen. Podíl **přenosu prostřednictvím injekčního užívání drog** je v ČR na rozdíl od přenosu sexuálního i nadále nízký (4 osoby, tj. 1,8 % v roce 2017). Zcela ojedinělý 1 případ přenosu u příjemce krve (0,5 %) se týká cizince s dlouhodobým pobytem, k jehož nákaze došlo před mnoha lety mimo území ČR. U 9 (4,1 %) infikovaných zůstal způsob přenosu zatím neobjasněn.

Stále trvá nepříznivý trend výskytu koinfekcí HIV a ostatních sledovaných sexuálně přenosných infekcí (syfilis, kapavka, lymphogranuloma venereum).

Data za rok 2016 ukazují vzestup počtu diagnostikovaných případů kapavky o 91% ve srovnání s rokem 2015, o 14% stoupl počet onemocnění lymphogranuloma venereum,

pouze u syfilis byl zaznamenán pokles o 21%. Absolutně dominují muži nad ženami, každý z 244 případů pohlavních nemocí diagnostikovaných u HIV pozitivních pacientů v roce 2016 byl muž. Infekce se častěji vyskytovaly u pacientů, kteří o své HIV pozitivitě již věděli 188 z 244 případů.

Při **povinném skríninku dárců** krve nebo plazmy bylo v roce 2017 zjištěno 7 případů HIV infekce. **Skrínink gravidních žen** nově zachytil 4 HIV pozitivní ženy.

Bylo zjištěno 35 nových případů **onemocnění AIDS** (26 u občanů ČR, 9 u residentů), z toho dvě třetiny (26) u pacientů s HIV pozitivitou prokázanou nově až v roce 2017. Bylo zaznamenáno 14 úmrtí ve stadiu AIDS a 5 úmrtí nemocných s HIV z jiné příčiny. Výrazně roste počet osob žijících s HIV/AIDS, a proto rostou i počty těch, kteří potřebují antiretrovirovou léčbu a péči specializovaných HIV center.

Kromě dosud uvedených počtů bylo 10 nových případů HIV zjištěno u **cizinců s krátkodobým pobytem** v ČR (z toho 7 z Evropy, 2 z Asie, 1 z Afriky).

Kumulativní data od roku 1985

V období od zahájení sledování infekcí HIV, tj. od 1.10.1985, do 31.10.2017 bylo v ČR **celkově** zjištěno 3124 případů HIV pozitivivity u občanů ČR (2399) a residentů (725), z toho bylo 2685 (85,9 %) mužů a 439 (14,1 %) žen. U 577 z nich (471 mužů, 106 žen) došlo k rozvinutí onemocnění AIDS. Z 3124 pacientů 392 (12,5 %) již zemřelo, přičemž 276 úmrtí bylo ve stadiu AIDS (47,8 % ze všech nemocných s AIDS) a 116 z jiné příčiny.

Odhady podílu nedetekovaných případů

Pomocí softwarového nástroje vyvinutého v Evropském středisku pro prevenci a kontrolu nemocí byly letos v evropských zemích provedeny odhady celkového výskytu HIV infekce v populaci a z nich vycházející odhady podílu osob, u nichž HIV pozitivita nebyla dosud diagnostikována. V České republice odhady provedl Státní zdravotní ústav. Výpočty vycházejí z počtu evidovaných žijících pacientů s HIV ke konci roku 2016. Celkový podíl nediodagnostikovaných případů HIV je odhadován na úrovni 22 %, což znamená, že se v populaci pohybuje přibližně 700 nediodagnostikovaných osob. Obdobné odhady pro jednotlivé populační skupiny jsou 16 % pro muže mající sex s muži, 53 % pro heterosexuální mužskou populaci, 26 % pro heterosexuální ženskou populaci a 22 % pro injekční uživatele drog. Podíl nediodagnostikovaných je nižší u občanů české národnosti (16 %) než u cizinců dlouhodobě pobývajících v ČR (36 %).

S využitím odhadů lze sestavit tzv. léčebnou kaskádu, která charakterizuje jednotlivé kroky péče o HIV pozitivní. Údaje z kaskády říkají, že z celkového odhadovaného počtu osob žijících s HIV v ČR je 78 % diagnostikováno, z diagnostikovaných je 71 % léčeno účinnou antiretrovirovou terapií a z léčených má 92 % nízkou virovou nálož (menší než 200 kopií v ml krve). Informace tohoto typu jsou důležité pro sledování účinnosti opatření a pro mezinárodní srovnání.

Preventivní aktivity

SZÚ se v boji proti HIV/AIDS věnuje jak primární, tak sekundární prevenci. V oblasti primární prevence, která je zacílena na zdravou populaci, realizuje SZÚ celorepublikově nejrozšířenější interaktivní program Hrou proti AIDS, kterým bylo osloveno přes 8500 žáků z převážně 8. a 9. tříd. SZÚ dlouhodobě provozuje bezplatnou informační linku Národní linka AIDS pomoci (800 144 144), jež ročně zodpoví více než 1000 dotazů. Aktivity sekundární prevence jsou zaměřeny zjištění HIV pozitivitu a zahrnují zejména poradenství a testování, které je nabízeno jako anonymním tak jmenném režimu. Největší kampaň na podporu testování představuje Evropský týden testování na HIV a žloutenky. V letošním ročníku konaném od 17. do 24. listopadu bylo testování nabízeno na 76 místech ve všech krajích. V oblasti výzkumu koordinuje SZÚ behaviorální studii zaměřenou na sexuální chování mužů majících sex s muži, jejímž cílem je zjistit aktuální problémy a navrhnout účinná opatření ve vztahu k problematice HIV. Dotazník ke studii, přehled testovacích míst a další aktuální informace k problematice HIV/AIDS naleznete na www.prevencehiv.cz.

Všechny uvedené aktivity byly podpořeny z finančních prostředků MZ ČR buď formou projektu z dotačního titulu Národní program řešení problematiky HIV/AIDS nebo účelově vázanými prostředky.

Kontakty:

RNDr. Vratislav Němeček, CSc., vedoucí Národní referenční laboratoře pro HIV/AIDS, Státní zdravotní ústav
Kontakt: vratislav.nemecek@szu.cz

RNDr. Marek Malý, CSc., vedoucí oddělení biostatistiky, Státní zdravotní ústav
Kontakt: marek.maly@szu.cz

MUDr. Hana Zákoucká, vedoucí oddělení sexuálně přenosných infekcí, Státní zdravotní ústav
Kontakt: hana.zakoucka@szu.cz

MUDr. Veronika Mičulková, manažerka Národního programu HIV/AIDS v ČR, Státní zdravotní ústav
Kontakt: veronika.miculkova@szu.cz